

พระที่นั่งแต่ละสถานต่าง ๆ ที่เกาะตั้ง ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรด
เกล้า ฯ พระราชทานนามในรัชกาลที่ ๕ เมื่อรัตนโกสินทรศก ๓๓๓
ดังต่อไปนี้

• พระที่นั่ง ๔ องค์ คือ

๑ พระที่นั่งซึ่งจะสร้างขึ้นที่บนเขาปลายแหลมวัง ชื่อพระที่นั่ง
โกดีย์วสุทัศน์

๒ พระที่นั่งซึ่งก่อพระฤกษ์ สร้างในสถานที่ได้เสด็จประทับ
ครั้งแรก ชื่อพระที่นั่งมณฑาตุรนต์ โรจน์

๓ พระที่นั่งปราสาทซึ่งจะสร้างบนถนนเขาชนมนต์ต่อไป
ได้ปลูกพลับพลาโฉม ชื่อพระที่นั่งไชยศิริประภาศ

๔ พระที่นั่งที่เนินมฆา ชื่อพระที่นั่งเมฆตามณ

คำหนักต่าง ๆ ในพระราชฐาน ๓๔ คือ

๑ พระตำหนักบนเนินมฆาข้างพระที่นั่งเมฆตามณ ชื่อพระตำหนัก
วาสุกรีทองแก้ว

๒ ตำหนักแถวใต้ด้านตะวันตกแห่งทางทาบทองแดง ชื่อตำหนัก
เพชรวิมล

(๒)

๓ คำหนักแถวใต้ด้านคว้นตกแห่งทางทาบทองแดง ชื่อคำหนัก
ทับทิมสด

๔ คำหนักซึ่งอยู่เหนือทางแดนทองเดิม คว้นออกแห่งทางบิตทอง
แผ่นเยื้องต้นทางค่อทองดวดน้อยหนึ่ง ชื่อคำหนักมรกฏสุทฐ

๕ คำหนักซึ่งอยู่เหนือทางแดนทองเดิม คว้นตกแห่งคำดาหมอก
มุงเมือง ชื่อคำหนักปศุราคำ

๖ คำหนักซึ่งอยู่ภายในปศุยามาการรุจิต ด้านคว้นตกแห่งทาง
กวดทองก้อน ตรงทางอิตทองทศ ชื่อคำหนักกำโกมิน

๗ คำหนักแถวเหนือคว้นออกทางกวดทองก้อน ชื่อคำหนัก
นิตแสงสุก

๘ คำหนักแถวเหนือถัดคำหนักนิตแสงสุกไปข้างคว้นออก ชื่อ
คำหนักมุกดาพราย

๙ คำหนักแถวเหนือถัดคำหนักมุกดาพรายไปข้างคว้นออก ชื่อ
คำหนักเพทายใต้

๑๐ คำหนักแถวเหนือถัดคำหนักเพทายใต้ไปข้างคว้นออก ชื่อ
คำหนักไพฑูรย์กตอก

๑๑ คำหนักซึ่งจะสร้างต่อไปอีกหลัง ๓ ชื่อคำหนักดอกคแบกถอย

๑๒ คำหนักซึ่งจะสร้างต่อไปอีกหลัง ๓ ชื่อคำหนักโอปอดจรรณ

๑๓ คำหนักใต้ทางแดนทองเดิมคว้นตกแห่งทางริมทองมุ่น ชื่อ

คำหนักมุกดากระเวก

๑๔ คำหนักซึ่งจะสร้างต่อไปอีกหลัง ๓ ชื่อคำหนักเอกพองมุก

(๓)

คำดา ๓ คือ

คำดาฝ่ายเหนือแห่งทางแดนทองเดิม ควันตกแห่งทางบิตทองแผ่น
ควันออกแห่งคำหนักกับคราคำ ชื่อคำดาหมอกมุงเมือง

ปดพระราชฐานชั้นใน ๘ คือ

๑ ปดที่ทางชั้นคตองเทียนตรงไรคาหตาย เดิมชื่อปดุนาค
นารกฐมหม

๒ ปดที่ปลายทางแดนทองเดิม ชื่อปดุมมเทพาวาศ

๓ ปดออกกวัดอักษฎางค์นิมิตร์ ชื่อปดจาตุราษฎราไธ

๔ ปดออกเนินเจ้าชั้นบน ชื่อปดไครศรีวังษีมาน

๕ ปดออกริมเชิงเขาด้านเหนือ ชื่อปดยามาการุจิต

๖ ปดออกคพานอักษฎางค์ ชื่อปดตติตเทวะธภา

๗ ปดข้างใต้คำตากดาง ชื่อปดนิมมานรดี

๘ ปดริมพระที่นั่งโกศยั่วตุ๊กตาทศ ซึ่งจะทำใหม่ ชื่อปดศรี

ษัษฐสุวรรณ

ทางในพระราชฐาน ๒๖ คือ

๑ ทางตั้งแต่ปดตติตเทวะธภา ถึงทางอ้อมทองหล่อซึ่งเป็นทาง
ริมเขื่อนน้ำ กว้าง ๒ วา ยาว ๓ เส้น ๑๒ วา ๓ ศอก ชื่อ

ทางรอยทองทราย

๒ ทางริมกำแพงพระราชฐานด้านเหนือ ตั้งแต่ทางรอยทองทราย
ถึงทางกวดทองก้อน ซึ่งเป็นทางน้ำเชิงเขา กว้าง ๒ วา ยาว

๒ เส้น ๑๓ วา ชื่อทางรายทองเหรียญ

(๔)

๓ . ทางในระหว่างคำหนักแถวด้านเหนือ แด่สนามหญ้าตั้งแต่ทาง
รอยทองทรายถึงทางกวดทองก้อน กว้าง ๒ วา ยาว ๒ เส้น

๑๑ วา ๓ ศอก ชื่อทางเตียรทองบาท

๔ ทางในระหว่างสนามหญ้าข้างใต้แดเนินมขาม ตั้งแต่ทาง
รอยทองทรายถึงทางกวดทองก้อน กว้าง ๒ วา ยาว ๒ เส้น

๖ วา ๒ ศอก ชื่อทางคาซทองใบ

๕ ทางในระหว่างเนินมขาม แด่คำหนักแถวข้างใต้ตั้งแต่ทาง
รอยทองทรายถึงทางกวดทองก้อน กว้าง ๑ วา ๓ ศอก ยาว

๑ เส้น ๘ วา ๓ ศอก ชื่อทางใต้ทองหลอม

๖ ทางริมเขื่อนน้ำ ตั้งแต่เขาปลายแหลมวัง จนถึงเชิงบันได
ผ่นานโมรา หน้าคำหนักมรกฏตุฐ กว้าง ๒ วา ยาว ๗ เส้น

๗ วา ๑ ศอก ชื่อทางอ้อมทองหล่อ

๗ ทางตามแนวเขื่อนเชิงเขวถึงแหลมเป่า กว้าง ๑ วา ๓ ศอก
ยาว ๒ เส้น ๔ วา ชื่อทางค่อทองถวด

๘ ทางนำเชิงเขา ตั้งแต่ทางอ้อมทองหล่อ จนถึงปศุยามาคาร
รุจิต กว้าง ๒ วา ยาว ๔ เส้น ๑๕ วา ๓ ศอก ชื่อทางกวด

ทองก้อน

๘ ทางบนเนินถาชันต่าง ตั้งแต่ทางบุทองรายน่าแก่งจันชนมา
จนถึงบันไดท้ายแก่งยี่ปุ่น ตรงทางเตียรทองบาท กว้าง ๑ วา

ยาว ๓ เส้น ชื่อทางดอนทองพัค (ดิงษ์)

(๕)

๓๐ ทางบนเนินถาชันที่ ๒ ตั้งแต่ริมเรือนแขกถึงเขามอ ริม
เชิงบันไดรอยศิลาแร่ กว้าง ๑ วา ยาว ๓ เส้น ๓๘ วา ๑ ศอก
ชื่อทางอดทองทศ

๓๑ ทางตั้งแต่อัมพจันทร์คำหนักกำโกมิน ไปบนถาชันที่ ๓
จนถึงถาคันเคียบ กว้าง ๑ วา ๒ ศอก ยาว ๒ เส้น ๒ วา
ชื่อทางจรตทองพิศ

๓๒ ทางตั้งแต่เชิงบันไดปกนาคสวดิ ถึงจากถาคันเคียบไป
จน ๓ แยกบันไดผดำนโมราริมคำหนักมรกฤตทุธ กว้าง ๒ วา
ยาว ๓ เส้น ๓๖ วา ชื่อทางบิตทองแผ่น

๓๓ ทางตั้งแต่บันไดผดำนโมรา นำคำหนักมรกฤตทุธตรงไป
นำคำดาหมอกมุงเมือง ตอดไปจนปทุมมเทพาวาศ กว้าง ๒ วา
ยาว ๓๓ เส้น ๓๗ วา ๒ ศอก ชื่อทางเด่นทองดิม

๓๔ ทางตั้งแต่นำคำหนักมฤตการะเวก ไปตามริมทะเลจนบรรจบ
ทางเด่นทองดิม กว้าง ๒ วา ยาว ๗ เส้น ๑ วา ชื่อทาง
ริมทองมุน

๓๕ ทางตั้งแต่ทางเด่นทองดิม ไปตามทางเดิม ถึงหาดคดอง
เทียน กว้าง ๑ วา ยาว ๗ เส้น ๓๐ วา ชื่อทางหนุนทองเม็ด

๓๖ ทางแยกจากทางหนุนทองเม็ด ไปจนถึงทางเด่นทองดิม
กว้าง ๑ วา ยาว ๓ เส้น ๗ วา ชื่อทางเสร็จทองอาบ

(๖)

๑๗ ทางที่ถลาหลังค้อมงศรีตักกักรมย์ ตั้งแต่ทางริมทองมุ่น
ไปบรรจบทางแค้นทองดิม กว้าง ๑ วา ยาว ๓ เส้น ๑๔ วา
ชื่อราบทองแร่

๑๘ ทางตามริมคันท้ำค้อมงศรีตักกักรมย์ ตั้งแต่ทางแค้นทองดิม
ไปจนบันไดเสมอรุนผาที่จะลงทางริมทองมุ่น กว้าง ๑ วา ยาว
๓ เส้น ๘ วา ๒ คอก ชื่อทางแม่ทองเดียม

๑๙ ทางหลังค้อมงศรีตักกักรมย์ ตั้งแต่ทางแม่ทองเดียม จน
ถึงทางแค้นทองดิม กว้าง ๑ วา ยาว ๓ เส้น ชื่อทางเอี่ยม
ทองลาด

๒๐ ทางตั้งแต่ทางแค้นทองดิม ขึ้นไปบรรจบทางแดงทองหุ้ม
กว้าง ๑ วา ยาว ๑๒ วา ๒ คอก ชื่อทางพาดทองแท่ง

๒๑ ทางตั้งแต่ทางแค้นทองดิม ขึ้นไปบนถนนขนบ จนถึง
ประตูราชสุราโดย กว้าง ๒ วา ยาว ๓ เส้น ๘ วา ๑ คอก
ชื่อทางแดงทองหุ้ม

๒๒ ทางตั้งแต่ทางแดงทองหุ้ม ไปบนถนนชั้นที่ ๘ ถึงประตู
ไตรศรีพิมาน กว้าง ๑ วา ยาว ๑ เส้น ๑๗ วา ๑ คอก
ชื่อทางคุ่มทองหอดอก

๒๓ ทางเยื้องประตูราชสุราโดยหน้อยหนึ่ง ตั้งแต่ทางแดง
ทองหุ้มถึงบันไดลงจากชั้นที่ ๘ กว้าง ๑ วา ยาว ๑ เส้น ๑ วา
๑ คอก ชื่อทางทอดทองปรี

(๗)

๒๔ ทางคั้งแต่ทางกวตของก้อน ข้ามธารเครื่องหอมปนไปหลัง
ค้ำหนักมรกฎสู่ทางปัดทองแผ่น กว้าง ๓ วา ยาว ๓ เส้น

๖ วา ชื่อทางบุทองราบ

๒๕ ทางระหว่างค้ำหนักเพ็ชรรัยบ แต่ค้ำหนักทับทิมสด กว้าง
๓ วา ๒ ศอก ยาว ๓ เส้น ๔ วา ๒ ศอก ชื่อทางทาบทองแดง

๒๖ ทางระหว่างค้ำหนักทับทิมสด กับค้ำหนักอัญมณี กว้าง ๓
วา ๒ ศอก ยาว ๓ เส้น ๓ วา ๓ ศอก ชื่อทางแต่งทองแซ่
บันได ๒๑ คือ

๑ บันไดลงจากชั้นบนเบื้องถึงนำค้ำหนักกำโกเมน ชื่อบันไดเนรตนึก
๒ บันไดลงจากชั้นบนเบื้องถึงชั้น ๓ เขืองเรือนยบันน้อยหนึ่ง ชื่อ
บันไดรัฟนมา

๓ บันไดลงจากชั้นบนถึงชั้น ๗ เห็นอุปคุตไครตริงษ์พิมานน้อยหนึ่ง
ชื่อบันไดผาเปนน

๔ บันไดลงจากชั้นบนถึงชั้น ๗ เห็นอุปคุตจตุราษฎราโดย ชื่อบันได
มุนไคคณนา

๕ บันไดจากชั้น ๗ เห็นอุณาตกโหดดังน้อยหนึ่ง ดังถึงชั้น ๓๐
ชื่อบันไดศีลาทอง

๖ บันไดจากชั้น ๗ ข้างเหนือเบื้องถึงชั้น ๕ ชื่อบันไดผองผดัก

๗ บันไดลงจากชั้น ๕ ถึงชั้น ๔ ชื่อบันไดปักประพาพ

๘ บันไดลงจากชั้น ๔ ถึงชั้น ๓ ได้บ่อถ้อยที่พุ่มเนียงน้อย
น้อยหนึ่ง ชื่อบันไดปานแห่งหยก

(๘)

๘ บันไดจากชั้น ๓ ถึงถึงต้นทางมีดของแผ่น ชื่อบันไดปกนาคส์วาคิ

๑๐ บันไดจากชั้น ๓ ที่หน้าด่านต้นเดิมบดงชั้น ๒ ชื่อบันไดดาต

นากกด้วย

๑๑ บันไดจากชั้น ๓ คอที่สุดทางจรดของพิศ่นำม่านนากดงชั้น ๒
ที่เขามอปลายทางอืดทองทศ ชื่อบันไดรวยคีตาแร่

๑๒ บันไดจากชั้น ๓ ดงชั้น ๒ ไต่เกยบันน้อยหนึ่ง ชื่อบันได
แพร่เพชรน้ำค้าง

๑๓ บันไดจากชั้น ๒ ที่เขามอ เห็นต้นทางอืดทองทศดงชั้น ๓
ชื่อบันไดพรา้งนิธนาขาว

๑๔ บันไดดงจากชั้น ๓ ตรงหน้าบันไดพรา้งนิธนาขาว ชื่อบันได
พราวตากะต่าย

๑๕ บันไดดงจากชั้น ๓ คอปลายทางคอนทองพิศข้างเหนือ ชื่อบันได
พราญคำเมี้ยว

๑๖ บันไดดงทางกวดทองกอน เียงหน้าคำหนักกำโกมิน ชื่อบันได
เขยวหนุมาน

๑๗ บันไดใหญ่หน้าคำหนักมรกฏ ชื่อบันไดผดำนโมรา

๑๘ บันไดชั้นตรงไปในทางริมทองมุ่น ชื่อบันไดคีตาดีอ่อน

๑๙ บันไดชั้นเขาจากทางริมทองมุ่น ตรงคักม่งศรี ชื่อบันได
ท่อนมาเบอร์

๒๐ บันไดชั้นจากทางริมทองมุ่น เข้าปลายทางแผ่ทองเดิม
ชื่อบันไดเสมอกรุนผา

(๘)

๒๑ บันไดตรงไปตามทางหนูนทองเม็ด จวนถึงหาดคลองเตยน
ข้อบันไดศิลาอ่อนลาย

นำตก ๕ คือ

- ๑ นำตกข้างบันไดศิลาทอง ข้อนำตกไหลหลัง
- ๒ นำตกเหนือจุดวันลงสระมหาโนดาคค์ ข้อนำตกถ้งขาว
- ๓ นำตกซ้ายทเลที่ ๑ ข้อนำตกปานร่วม
- ๔ นำตกซ้ายทเลที่ ๒ ข้อนำตกส้มพู่
- ๕ นำตกทคคลองเตยน ข้อนำตกพรส่าย

พู่ ๔ คือ

- ๑ พุชยทเลถัดนำตกปานร่วมไป ข้อพู่รุ่งกระแด่
- ๒ พุชยทเลถัดนำตกส้มพู่ไป ข้อพู่แพรวเฉยง
- ๓ พุท้อที่เขานำบ่อล่อหอย ข้อพู่เนียงน้อย
- ๔ พุท้อตรงนำพระที่นั่งเมฆตามณ ข้อพู่ยดู่ห่วย

สระ ๓ คือ

- ๑ สระข้างทางแพงทองหุ้ม ข้อสระเทพนันทา
- ๒ สระข้างทางบิตทองแผ่นเหนือจุดวัน ข้อสระมหาโนดาคค์
- ๓ สระริมพระที่นั่งโชติรสประภาต์ซึ่งจะได้สร้างใหม่ ข้อสระ

ประกาศขุดทราย

บ่อ ๓๓ คือ

- ๑ บ่อที่ริมทางรอยทองทรายข้างใต้ที่ ๑ ข้อบ่อเชิญสัตว์
- ๒ บ่อที่ริมทางรอยทองทรายข้างใต้ที่ ๒ ข้อบ่อชวนดู

(๓๐)

- ๓ บ่อที่ริมทางโรยทองทรายข้างใต้ที่ ๓ ชื่อบ่อขจิต
๔ บ่อที่ริมทางโรยทองทรายข้างใต้ที่ ๔ ชื่อบ่อพิศเพดิน
๕ บ่อที่ริมทางโรยทองทรายข้างใต้ที่ ๕ ชื่อบ่อเจริญใจ
๖ บ่อที่ริมทางโรยทองทรายข้างใต้ที่ ๖ ชื่อบ่อหทัยเย็น
๗ บ่อที่ริมทางโรยทองทรายข้างใต้ที่ ๗ ชื่อบ่อเพิ่มดำรง
๘ บ่อริมต้นบันไดศิลาทอง ชื่อบ่อศีลารอบ
๙ บ่อกลมบนชั้น ๗ ชื่อบ่อชอบก่อ
๑๐ บ่อรูปหอยบนฐานคนเดินบึงเยื้องเหนือบันไดปานแต่งหยก
ชื่อบ่อด้อยหอย
๑๑ บ่อที่ลาดยั้ง หน้าค้ำหนักกำโกมิน ชื่อบ่อน้อยเข
๑๒ บ่อข้างทางริมทองม่นข้างใต้ ชื่อบ่อเตาเหมือนคู้
๑๓ บ่อข้างทางริมทองม่นข้างเหนือ ชื่อบ่อเตาเหมือนค้อ
ธาร ๒ คือ
๑ ธารข้างทางกวดทองก้อน ชื่อธารเครื่องหอมปน
๒ ธารข้างทางแดนทองดิมริมมหาวัน ชื่อธารดุกนรปรง
ถ้ำ ๓ คือ
๑ ถ้ำที่ผาฆ่ามาก ชื่อถ้ำจรรย์นพรัตน์
๒ ถ้ำข้างหน้าคกไหดหลัง ชื่อถ้ำจรรย์นพเตาห
๓ ถ้ำแยกทางแดนทองดิมริมทะเล ชื่อถ้ำเฝ้าภา

(๑๑)

วาระ ๒ คือ

- ๑ วาระในระหว่างทางปีดทองแผ่น แด่ศาลาหมอกมุงเมือง
คำหนักบุศราคำธรมหาโนดาคต์ ชื่อจุลวัน
- ๒ วาระฝ่ายเหนือแห่งทางแดนทองดิม ชื่อมหวัน

ผา ๓ คือ

- ๑ ผาข้างคำหนักกำโกมิน ชื่อผาเงินตระหง่าน
- ๒ ผาที่ถานต้นเดียบดวันตกแห่งต้นทางจรดทองพิศ ชื่อผาม่านนาก
- ๓ ผาในจุลวัน ชื่อผาฉากล้าฤทธิ